

kell még mutatnunk, s ez a nemzeti gondolatnak eléggé érvényre nem juttatása. A nemzeti eszme egész történeti, multunkban mint a legfontosabb erkölcsi tényező hatotta át közéletünket, s habár Somogyi inkább alaki, mint tartalmi szempontból tárgyalja iskolareformjait, mégis a nemzeti gondolatnak legalább vezéreszméül való kitűzését pedagógustól kétszeresen szívesen láttuk volna. *Hajdu János.*

**Takáts Sándor: A régi Magyarország jókedve.** Bpest, 1921. Athenæum. (328 l.) Ára 120 K.

E tárgyánál és hangjánál fogva egyaránt nagyon vonzó művelődéstörténeti munkáról csupán a XXIV. fejezete miatt kell itt legalább röviden megemlékeznünk, mert ez a fejezet (*A régi diákeletről*) családi levéltáraknak újonnan felkutatott adatai alapján igen érdekes dolgokat mond el a XVII. századbeli magyar főúri diákok életmódjáról. Megtudjuk belőle, hogy ebben a korban a főúri ifjak, mikor útnak indultak valamely hazai vagy külföldi városba iskolázás végett, fejedelmi módra egész udvartartást: kellő személyzetet, cselédséget, paripákat, élelmet vittek magukkal s nem konviktusban laktak, hanem bérelt házban. Az élénk tárt adatok jórészt azokból a levelekből valók, amelyeket gróf Batthyány Ádám főgenerális fiainak prefektusai küldözgettek haza Sopronból és Grácból a kezükre bízott ifjak apja-urának. A stilszerűen ódon zamatú nyelven, jó magyarsággal megírt könyvnek minden egyéb fejezete is tanulságos és élvezetes olvasmány. *N.*

**Dr. Sikorsky J. A.: A gyermek lelki fejlődése,** valamint az érettebb életkor lélektanának rövid jellemzése. Fordították *Tus József* és *Varsányi Géza.* Budapest, 1918. Lampel. (8-r., 134 l.)

A gyermektanulmányal foglalkozók előtt úgy ismeretes Szikorszki orosz elmeorvosnak ez a munkája, mint a gyermeklélektani irodalomnak egyik nem éppen legújabb, de jeles, gyakorlati irányú összefoglaló terméke. Az első kiadás megjelenése óta eltelt két évtized alatt a lelki élet tudományának ez az ága is sok értékes adalékkal gazdagodott ugyan és számos pontban megváltozott a tudományos felfogás, mégis helyes gondolat volt a fordítóktól, hogy ezt a munkát magyar nyelven is hozzáférhetővé tették a zsenge kor lélektana iránt különösebben érdeklődők számára, mert pedagógiai irodalmunk nincs bővében az összefoglaló műveknek. A fordítók választása nyilván azért esett erre a munkára, mert úgy vélekedtek, hogy olvasóközönségük igényeinek jobban megfelel olyan mű, amely a gyermeklélektani kutatások eredményeit nem annyira tudományosan, mint inkább népszerű módon adja elő (a fordítás u. i. a *Néptanítók Könyvtárának* 53—54. füzeteként jelent meg). Ha azonban meggondoljuk, hogy aránylag fiatal és rohamosan fejlődő tudományágról van szó, bizonyára ajánlatosabb lett volna azt az összefoglaló gyermekpszichológiai munkát átültetni, amely terjedelmesebb, rendszeresebb, tudományosabb és nem népszerűsítő irányú ugyan, de modernebb és minden tekintetben a mai tudomány színvonalán áll: értem William Sternnek 1914-ben megjelent klasszikus művét (*Psychologie der frühen*

*Kindheit bis zum sechsten Lebensjahre*). Hogy Szikorszki könyve az érettebb gyermekkor lelki jelenségeit is belevonja fejtegetései körébe, az nem eshetik nagyobb súllyal a latba, hiszen a munkának idevágó fejezetei csak nagyon vázlatosan vannak kidolgozva.

Magának a fordításnak nem ártott volna még egy kis simítás. Így elsősorban több gondot lehetett volna fordítani a minél teljesebb hűség és pontosság követelményének szem előtt tartására (egyes sorok fordítatlan maradtak). Nem egészen kifogástalan a fordítás stílusa magyarosság dolgában sem (pl. «egymás között pedig alig bírtak valami összefüggéssel» 9. l., «összagy» 11. l. stb.), különösen pedig bántó az idegen szavaknak fölösleges halmozása. A fordításnak alapjául szolgált 1908-i, második német kiadásban meglévő tárgy-mutatót is kár volt elhagyni.

**Wilhelm Wundt: Bevezetés a pszichológiába.** Fordította *Farkas Zoltán*. Budapest, 1921. Franklin. (*Kultúra és Tudomány*.) 141 lap. Ára kötve, 60 K.

A pszichológia, amellyel hosszúra terjedt életéből és tudományos működéséből több mint 60 esztendőn át (1858—1920) foglalkozott, egyre újabb meg újabb irodalmi formákba öntésre csábította Wundtot. E hosszú bűvárlási és művelési idő alatt életre keltette Wundt a kísérleti pszichológiát, amely az ő felléptekor csak a jövő programja volt, még inkább a néplélektant, amely az ő működése előtt csirájában is alig létezett. Miként Aristoteles, az ókor nagy gondolkozója, Wundt is szükségét érezte annak, hogy bűvárlatainak eredményét a szigorúan szakszerű, tudományos feldolgozások mellett a művelt nagy közönség számára könnyebb, népszerűbb formában is megközelíthetővé tegye. Az anyaggal, mely a bűvárlás évtizedei alatt egyre nőtt, bővült keze alatt, de egyszersmind a kifejezési, előadási formával való küzdelemnek is egyaránt bizonyosságát szolgáltatják a pszichológiának e különféle jellegű feldolgozásai; mutatják a tudós lelkiismeretességét, de egyúttal a hatásra, érvényesülésre törő szellem erőfeszítéseit is.

Mellőzve itt laboratóriumi vizsgálódásainak eredményeiről a saját folyóiratában (*Philosophische Studien*, majd utóbb *Psychologische Studien*) közzétett, nagyon is szakszerű dolgozatait, magának a pszichológiának négyféle feldolgozását nyújtotta, ú. m. 1. *Grundzüge der physiol. Psychologie* (1. kiadás 1874, 6. kiadás 1913), ez a főműve, a kísérleti kutatásnak módszereit és részletes eredményeit adja elő; 2. *Vorlesungen über die Menschen- und Thierseele* (1. kiadás 1862, 2. kiadás 1892), ez népszerű módon igyekszik a kísérleti lélektan mivolta és célja felől felvilágosítást nyújtani; 3. *Grundriss der Psychologie* (1. kiadás 1896, 12. kiadás 1915; magyarul: *A lélektan alapvonalai*, 1898), ez a lélektant a legfontosabb részletekre szorítkozva, rendszeres előadásban dolgozza fel; végül 4. *Einführung in die Psychologie* (1911), melynek magyar fordítását adja a kezünkben levő munka.

Ez a *Bevezetés*, mely mintegy negyedrésze *A lélektan alapvonala*inak, öt fejezetbe sűríti össze a lélektani tájékoztatás szempontjából legfontosabb mondanivalókat, ú. m. 1. Tudat és figyelem (a tudat általános formai tulajdonságai, a tudat terjedelme, tartal-